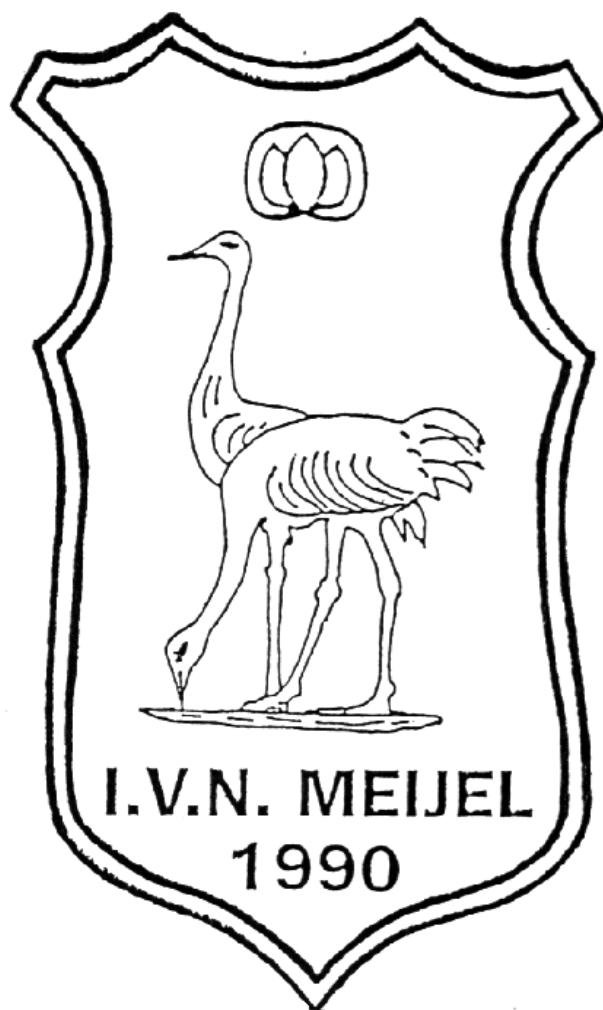

"de KROENEKRAAN"

VERENIGING VOOR
NATUUR- EN MILIEU EDUCATIE

JAARGANG : 26 NUMMER : 2 April 2016

LENTE

INHOUD

De das in Meijel	4 — 6
Landschapsbeheer	7
Steenuil (vervolg)	8 — 9
Voorjaarsbloeiërs	10 — 12
Bosaanplant in Meijel	13
LIFE in de Groote Peel	14 — 15
Vliegen die parasiteren op bijen	16 — 18
Komt hij of komt hij niet in de Roote Peel	19
Het bos en ammoniak	20 — 21
Veranderingen in Haelens water	22 — 25
Klapekster een aparte winterverschijning	26
- Programma de “ KROENEKRAAN ” Meijel	27
- Bestuurs-samenstelling	28

Het I.V.N. Nieuws de "KROENEKRAAN"
is een uitgave van het I.V.N. Meijel
en verschijnt per kwartaal
in een oplage van 80 exemplaren.

Kopy voor het **JULI NUMMER** inleveren bij een der redactie
leden **voor 23 MEI 2016.**

Redactie leden:

Dhr. J. Slaats
Astenseweg 6
5768 PD MEIJEL
Tel.077-4661249

Aan dit nummer
werkte verder mee:
Mart Kessels.

Dhr. J.Hanssen
v.d. Steenstraat 8
5768 AK MEIJEL
Tel. 077-4661266

DE DAS IN MEIJEL

De das heeft de laatste jaren veel in de belangstelling gestaan en er zijn erg veel maatregelen worden getroffen in het verkeer. In de planologiesche besluiten en de aanleg van wegen en andere zaken wordt nu stelselmatig rekening gehouden met de aanwezigheid van de das. Al deze maatregelen hebben er toe geleid, dat het inmiddels weer aanzienlijk beter gaat met dit dier.

De das is het grootste in het wild levende marterachtig roofdier in Nederland. Het gewicht van een volwassen das varieert afhankelijk van het seizoen tussen de 10 en de 16 kg. Mannetjes en wijfjes zijn bijna even groot, meestal is het mannetje iets groter. Het lichaam is grijs van kleur, de poten zijn zwart. De kop is wit met twee zwarte strepen die vanaf zijn neus over de ogen naar zijn oren loopt. Dassen hebben uitermate sterke poten die zeer geschikt zijn voor graafwerk. De nagels kunnen niet ingetrokken worden. Omdat de das zijn voedsel in de nacht en in de schemering zoekt, zijn zijn gehoor en reukvermogen erg sterk ontwikkeld, terwijl hij slecht ziet. De das leeft in een zelf gegraven dassenburcht die bestaat uit holen en kamers. De holen worden meestal uitgegraven in bestaande terreinglooiingen en hellingen. Er kunnen verschillende typen burchten onderscheiden worden zoals de hoofdburcht, bijburcht en vluchtpijpen. De hoofdburcht wordt meestal het hele jaar door bewoont door meerdere dassen en heeft gemiddeld 3 tot 8 ingangen. ook functioneert deze burcht meestal als kraamburcht. De bijburcht is vaak maar een korte periode in het jaar bewoont en ligt meestal in een stuk van het terrein waar maar een bepaald gedeelte van het jaar voedsel is te vinden. Vluchtpijpen liggen zo her en der in een terrein langs de wissels die de dassen vrij regelmatig gebruiken. Dat er een das in het terrein aanwezig is, kan je meestal niet te zien door de das zelf waar te nemen. Het zijn meestal de sporen zoals de prenten van de poten, de specifieke manier waarop de das in het terrein naar voedsel zoekt en bouw van de burcht.

Bij de bouw van de burcht wordt meestal erg veel zand uit de grond naar boven wordt gebracht. Wanneer de burcht eenmaal is uitgegraven en er nauwelijks nog zand naar boven wordt gebracht is de aanwezigheid van de das vaak te zien aan de krabplaatsen waar de das het gras heeft verzameld voor het nest. Wanneer het nestmateriaal wordt vervangen wordt dit ook weer naar buiten gebracht en ligt dan met zand vermengt voor de burcht. Wanneer we goed zoeken aan de Meijelse kant van het Deurnes kanaal zullen we ook daar sporen vinden. De das komt regelmatig door het Molentje gelopen. Waarschijnlijk bezoekt hij ook regelmatig de boomgaarden van Levels. Dit is mogelijk geworden doordat de das ook de fietsbruggen over het kanaal heeft gevonden en er nu dus gebruik van maakt. Het landschap in de Kwakvors en de kanalen lijkt uitermate geschikt voor de das. De das houdt namelijk van een gevarieerd landschap met voldoende dekking in de vorm van bos en struikgewas. Voor zijn hol heeft de das een droger stuk grond nodig, terwijl hij zijn voedsel liever zoekt in een enigszins vochtige begraasde weiden. In het terrein komen dan ook de hoge en de lage gronden beide op korte afstand van elkaar voor. Graslanden die niet te intensief bewerkt worden en waar dus veel regenwormen inzitten worden geprefereerd. Deze regenwormen vormen een zeer groot aandeel in het voedsel van de das. Dit is dus niet zo gunstig in de Kwakvors omdat de weilanden in het gebied niet meer bemest worden.

Wel weer gunstig is dat de wormen die er zijn vanwege de hoge grondwaterstand in het gebied dicht bij het oppervlak moeten leven en er bij regenweer gemakkelijk boven de grond verschijnen. Bij gunstig weer kan een das wel tot 200 regenwormen per nacht vangen, hierbij wordt het weiland pleksgewijs afgegraasd. Een begraasde weiden genieten zijn voorkeur omdat het tussen het korte gras gemakkelijker is de wormen te vangen.

Inmiddels worden ook op andere plekken in Meijel soms sporen van de das aangetroffen, al lijken dit meestal zwervers. oo is tegenwoordig de das in de Groote Peel aanwezig en heeft er een burcht (gehad?) in het Meijelse deel. Helaas is de das daar verongelukt in het verkeer. Voor een familie zijn er minstens twee dassen nodig, dus dit verkeersslachtoffer kan een vestiging voorkomen hebben. Ook in de omgeving van de oude stortplaats van Asten worden eigenwoordig regelmatig dassensporen gevonden. En in de Simonshoekse Bossen heeft er ook al een keer een tijdje rond gelopen. Meijel lijkt hiermee omsingeld door de das. Uiteindelijk zal er wel een ergens een geschikte plek in Meijel vinden.

Het meest geschikte leefgebied van een das bestaat uit een grote afwisseling van humusrijke loofbosjes, houtwallen, heggen, akkers, boomgaarden en vochtige natte graslanden omdat hier ook in droge tijden nog voedsel te vinden is. Naast regenwormen staan er ook zaken als fruit, zoogdieren (muizen, mollen en jonge konijnen in de kanaalzone), insecten (mestkevers in de begraasde weiden en wespenlarven in de grond op drogere plaatsen), reptielen, eieren, noten en wortels op zijn menukaart. De das is dus duidelijk een omnivoor (alleseter). Meijel heeft dus alle potentiële eigenschappen die een goed dassengebied moet hebben.

Een bedreiging voor de das is nog steeds het verkeer. Het verkeer is in een dichtbevolkt land met een hoge automobilititeit een van de grootste bedreigingen. Doordat de das 's nachts jaagt en om zijn voedselterritorium meestal doorsneden is door wegen, worden veel dassen aangereden met dodelijke afloop.

Ondanks de bedreigingen die voor de das aanwezig zijn, blijkt de das zich bij ons in de omgeving nog steeds uit te breiden en blijkt langzaam beetje bij beetje de plaatsen waar een bezetting mogelijk is ook te gaan bezetten. We wachten af hoe de langzame verspreiding verder verloopt.

LANDSCHAPSBEHEER

Door leerlingen groep acht met vrijwilligers onderhoudsploeg
van de basisschool den Doelhof en IVN afd Meijel

STEENUIL (vervolg)

In het vorige nummer van de kroenekraan hebben we kennis gemaakt met de steen uil, zo als belooft het vervolg,

Witte poepsporen en braak ballen onder vaste zitplaatsen, vormen ook een aanwijzing dat er steenuilen op het erf aanwezig zijn.

Steenuil braakballen zijn cilindervormig en zo'n 1.5 tot 5 cm lang en 1 tot 2 cm breed, Opvallend aan de grijsbruine braakballen is de losse structuur. Als op gedroogd zijn vallen ze vaak snel uiteen. Kenmerkend zijn de glimmende keverschildjes en zandkorrels door het eten van regenwormen. Omdat steenuilen sterk maagzuur hebben ,lossen botjes van muizen relatief goed op en vind je vaak maar weinig intacte muizenschedeltjes in een braakbal

Steenuilen zijn honkvast hebben ze eenmaal een geschikte voedselplaats

gevonden dan v
erblijven ze hier, als de
omstandigheden goed
blijven hun leven lang,
zomer en winter . man
en vrouw hebben
meestal een band voor
het leven, Ook de
jongen steenuilen zijn
niet erg reislustig . het
merendeel van de
jongen uilen vestigt
zich hooguit op enkele
kilometers van hun
geboortepiek meestal
niet verder dan 10 km.
Een enkeling wil wel
eens tot meer dan 100
km wegtrekken , maar
dit zijn grote
uitzonderingen.

Steenuilen hebben een vast jaarschema. De baltsperiode duurt van februari april. In deze tijd wordt de band tussen man en vrouw strakker aangehaald en het territorium fel verdedigd tegen soortgenoten. De eieren worden doorgaans gelegd in april. De start van de eileg is half april, maar kan in voedselrijke en vroeg, warme voorjaren al beginnen in de tweede helft van maart. In voedselarme en koude voorjaren leggen ze later, soms pas in mei. De meeste legfels bestaan uit 3-5 eieren, gemiddeld 4. De legfelgrootte varieert van 1 tot 6, bij hoge uitzondering 7 of zelfs 8 eieren. De eieren worden met tussenpauzes van ruim twee etmalen gelegd.

De broedtijd duurt zo ongeveer 26 dagen alleen het vrouwtje broed. Ze begint als het legfel compleet of bijna compleet is. Het mannetje heeft de belangrijke taak het vrouwtje te voorzien van voedsel. Zij verlaat de eieren alleen voor korte periodes, om even de vleugels te strekken of om te ontlasten. Als de tijd van broeden 26 dagen voorbij is wordt het eerste jong geboren. Meestal zijn binnen 24 uur alle jongen geboren. De kuikens kondigen hun geboorte aan door een dag voordat ze uit het ei kruipen luid te piepen. Het signaal dat er werk aan de winkel is voor het mannetje. Hij zorgt, als het even kan voor dat er rond het uitkomen van de eieren, een voorraad vers gevangen muizen in het nest klaar ligt. Dan start voor de ouders de drukke periode van het grootbrengen van de jongen. Het veelvuldig van en naar het nest vliegen, ook bij daglicht blijft meestal niet onopgemerkt. Aanvankelijk is het vooral het mannetje dat zijn gezin van voedsel voorziet en blijft het vrouwtje bij haar jongen. Als de jonge zo ongeveer 10 dagen oud zijn gaat ook het vrouwtje mee op jacht. In een kleine vijf weken transformeren de jonge uiltjes van witte donsbolletjes van een gram of tien tot kant en klare uiltjes van 150 gr, die gereed zijn het nest te verlaten, na het uitvliegen worden de jongen nog een aantal weken intensief verzorgd door hun ouders. Langzamerhand ondernemen de jongen steeds grotere uitstapjes tot enkele kilometers van hun geboortegrond, uiteindelijk. Voor de ouders breekt nu een rustige tijd aan, steenuilen brengen maximaal een broedsel per jaar groot.

Mart kessels

VOORJAARSBLOEIERS.

Nu het voorjaar is aangebroken en de laatste winterse dagen zijn verdwenen verschijnen de eerste bloemen weer boven de grond. De vroege bloeiers worden voorjaarsbloeiers genoemd. De meeste mensen kennen deze planten vanuit de tuin zoals sneeuwkllokje en crocus.

Dotterbloem

Maar ook in de natuur zijn er enkele van deze vroege bloeiers. Nog voor dat de bomen in het blad komen bloeien er bloemen in het bos. Bloemen zoals de sleutelbloem, speenkruid, dotterbloem en bosanemoon moeten van het licht, dat doordringt tot de grond, profiteren zolang er geen bladeren aan de boom zitten. De bloeifase van deze plantensoorten is meestal al afgelopen wanneer de bladeren aan de boom verschijnen. De bovengenoemde soorten zijn geen specifieke bosplanten. Ze kunnen ook in ander terreintypen voorkomen. De eerst genoemde voorjaarsbloeier, de sleutelbloem, is waarschijnlijk beter bekend als primula. In tegenstelling tot de gekweekte variëteiten zijn er in de natuur maar twee kleuren namelijk een dooiergele met vijf oranje stippen, de echte sleutelbloem, en een bleekgele, de slanke sleutelbloem. 10

Deze soort bloeit van maart tot mei en is dan een opvallende verschijning. We kunnen de sleutelbloem aantreffen in vochtige oude loofbossen met eiken en beuken, beekbegeleidende elzenbossen en niet intensief gebruikte schrale weilanden. De plant heeft veel te leiden van mensen die deze plant in eigen tuin willen hebben ondanks dat deze plant een wettelijke bescherming geniet.

De sleutelbloem is een gidsplant. Dit betekent dat wanneer er in een gebied sleutelbloemen voorkomen er gelet kan worden op andere zeldzaamheden. In een elzenbos kunnen eenbes, bospaardenstaart, schaafstro, knikkend

Eenbes

nagelkruid, zwarte rapunzel en nog ander minder voorkomende planten kunnen dicht in de buurt zijn. In een weiland kunnen we later in het seizoen soms knolsteenbreek, adderwortel, pimpernel, langbladige ereprijs en moesdistel tegen komen. Helaas hebben we dit soort terreinen in Meijel niet, maar op sommige plaatsen binnen 30 km kunnen we dit soort begroeiing toch tegenkomen.

Een plant die een meer algemene verspreiding heeft is het speenkruid. Dit is een plant die meestal nog eerder bloeit dan de sleutelbloem. Door zijn soms massaal voorkomen, glimmend blad en zijn donkergele bloem is het speenkruid voor menig wandelaar een lust voor het oog. Wanneer de echte zomer begint wijst er niets meer op dat er in het voorjaar zo'n bloemenpracht was want alle bovengrondse delen zijn verdwenen. Ondanks zijn uitbundige bloeiwijze plant de plant zich slechts zelden voort door zaad.

Wanneer hij dit wel doet kunnen mieren dit zaad over grote afstand verslepen. Om niet uit te sterven moet de plant zich dus op een andere manier voortplanten. In de bladoksels worden broedknolletjes gevormd, die als stekjes werken. Dit is een vegetatieve vermeerdering. Dit betekent dat de nieuwe plant is uitgerust met de zelfde genen als de moederplant. Door voortplanting op deze manier kan de plant niets meer "bijleren" en moet het dus doen met de eigenschappen van de oude moederplant. Dit betekent dat zo'n plant zich niet meer aan kan passen aan een nieuwe situatie. De verspreiding vindt dan plaats via

Speenkruid

verplaatsing van aarde of via het water. De naam speenkruid is verkregen van de wortelknolletjes die de vorm hebben van spenen.

De bosanemoon is nog een andere voorjaarsbode. Deze plant kan een wit tapijt vormen in oude loofbossen, met eik of beuk, of plaatsen waar niet lang geleden een bos heeft gestaan en zelfs in

graslanden. In bossen waar de bosanemoon te vinden is kunnen we soms een keur van andere planten aantreffen zoals speenkruid, muskuskruid, salomonszegel en lelietje van dalen. Ook hebben deze bossen meestal een zeer gevarieerde kruidlaag.

In de Zuid-Limburgse bossen kunnen we buiten de boven beschreven voorjaarsbloeiërs en andere planten ook nog enkele nadere specifieke voorjaarsbloeiërs aantreffen zoals daslook, aronskelk, diverse soorten viooltjes en op twee plaatsen in Nederland de gele bosanemoon aantreffen.

Wanneer je eens een keer zo'n plant vindt, let dan eens op de omgeving van de plant en let eens op of je de andere planten kan vinden die in de omgeving van zo'n plant thuishoren. Vindt je dan zo'n plaats besef dan dat je te maken hebt met een steeds unieker wordende plaats want de groeiplaatsen waar je dit kunt zien nemen nog steeds af.

BOSAANPANT IN MEIJEL

In het Groenplatform is afgesproken dat geprobeerd zou worden om de gekapte plekken in de Simonshoekse Bossen en het Startebos proberen op te planten met vrijwilligers en mensen die betrokken zijn met de bossen.

Omdat vanwege weinig belangstelling het

planten in het Startebos niet door kon gaan, kon het planten in de Simonshoekse Bossen rekenen op een grote belangstelling ondanks het slechte weer. Veel leden van de Motor Cross Club, bewoners van de Stille Wille, gemeente Peel en Maas, Vrijwilligers en leden van het IVN gingen aan de slag onder leiding van de Bosgroep Zuid. Veel handen maken licht werk en daardoor ging het planten zeer snel. Onder het planten kregen we ook nog bezoek van de wethouder Arno Jansen.

Op diverse plekken in het bos werden loofbomen aangeplant met aan de rand lagere struiksoorten om een mantel te creëren. Behalve grote vlakken, werden ook diverse kleinere stukken en bosranden ingeplant. De planten zullen waarschijnlijk goed aangaan gezien de hoeveelheid regen die gedurende het planten viel. Het eerste resultaat kunnen we waarschijnlijk eind mei zien. Er zullen soorten loofbomen te zien zijn die tot nu toe in het bos nog niet voorkwamen zoals bijvoorbeeld de Esdoorn. De berken die geplant zijn, zouden van een betere soort zijn als die vanzelf terug gekomen zouden zijn. Om echt te kunnen beoordelen wat er in het bos veranderd kunnen we pas over enkele jaren beoordelen als de bomen aangeslagen zijn en iets gegroeid zijn. Het bos gaat dus langzaam veranderen.

Tussen de middag was er nog soep met een broodje. Gelukkig hoefden we 's middags niet meer terug want de regen was inmiddels zeer harde regen geworden.

Al met al een geslaagde dag voor alle partijen die hiermee bij de gemeente veel goodwill gekweekt hebben.

LIFE+ IN DE GROOTE PEEL

Na het zomerseizoen in 2016 starten de werkzaamheden in het kader van het LIFE+ project in de Groote Peel. Momenteel zijn de enkele voorbereidende werkzaamheden gestart en liggen de vergunningen die nodig zijn in het kader van de natuurbeschermingswet en de waterhuishouding ter inzage en loopt de aanbesteding van de diverse projectonderdelen.

Stuw in compartiment

Bij de werkzaamheden in de Groote Peel worden maatregelen uitgevoerd die de hoogveenontwikkeling moeten bevorderen en ondersteunen. Hierbij wordt de Groote Peel verdeeld in kleinere compartimenten waar het waterpeil fijnschaliger geregeld kan worden en wordt het weglekken van grondwater uit de peel verder teruggedrongen. Om dit te bereiken zijn er diverse grondwerkzaamheden nodig zoals het afdichten van greppels, vaar en en beken en het aanleggen van verdere dijken in het gebied. Waar bijvoorbeeld oude peelvaarten behouden moeten blijven vanwege de cultuurhistorie zullen deze gecompartmenteerd worden of voorzien worden van een waterdicht scherm op de bodem en in de wanden.

Eeuwelsche Loop gaat verdwijnen uit de peel

Een van de grotere werken is het omleggen van de Eeuwelsche Loop. Deze wordt uit de peel gehaald en gaat langs de N279 naar het westen lopen. Dit wordt gedaan in twee fasen. In 2016 zal de beek langs de N279 gegraven worden. De oude beek wordt dan nog niet dichtgemaakt om een begroeiing op de oevers van de nieuwe beek te laten ontstaan. Pas in 2017 wordt de beek dichtgemaakt. Een verdere reden om dit later te doen is dat als het gebied te vroeg te nat wordt de overige werkzaamheden meer schade aan zullen richten aan de wegen die gebruikt moeten worden voor transport van materiaal en machines.

Al met al wordt dit een groot project, waarbij de staat van de wegen, en dus de toegankelijkheid van het gebied, voor een paar jaar beïnvloed zal worden. Daarna krijgen we mogelijk een gebied met op plaatsen beter toegankelijke wegen en een gebied waar het hoogveen zich beter kan ontwikkelen. Wil je meer weten of op de hoogte blijven op de website <http://www.peelvenen-in-uitvoering.nl> is een heleboel informatie te vinden.

VLIEGEN DIE PARASITEREN OP BIJEN

Vliegen zijn er in alle maten en soorten en ook de leefwijze kan niet meer variëren als bij de vliegen. Er is een familie die zich gespecialiseerd heeft in het parasiteren van hommels en bijen. Dit is de familie van de blaaskopvliegen. Hierbij zijn er grotere en kleinere soorten die wel hun levenscyclus hetzelfde hebben. Ze parasiteren namelijk op hommels en bijen.

Roestbruine kromlijf parasiteert bij hommels

Blaaskopvliegen op zich zelf zijn redelijk goed te herkennen.

Wil je ze op soort krijgen, wordt het al iets moeilijker.

Op waarneming.nl is er echter een gidsje down te loaden waarmee het redelijk gaat. De kleinere soorten zijn daarbij wel weer de

moeilijkere. Het gidsje kan je downloaden bij: Soorten op de bovenste balk en klik dan op blaaskopvliegen die in de lijst komt.

Om de blaaskoppen in het veld te vinden moet je zoeken op de planten waar ook de gastheren (is gastvrouwen) komen.

Dit zijn allerlei bloeiende planten. I

ets grotere blaaskopvliegen komen ook voor in de omgeving van Meijel. Dit zijn blaaskopvliegen met een geelzwarte kleur. Hieronder een voorbeeld de Zilveren blaaskop.

VLIEGEN DIE PARASITEREN OP BIJEN

Vliegen zijn er in alle maten en soorten en ook de leefwijze kan niet meer variëren als bij de vliegen. Er is een familie die zich gespecialiseerd heeft in het parasiteren van hommels en bijen. Dit is de familie van de blaaskopvliegen. Hierbij zijn er grotere en kleinere soorten die wel hun levenscyclus hetzelfde hebben. Ze parasiteren namelijk op hommels en bijen.

Roestbruine kromlijf parasiteert bij hommels

Blaaskopvliegen op zich zelf zijn redelijk goed te herkennen.

Wil je ze op soort krijgen, wordt het al iets moeilijker.

Op waarneming.nl is er echter een gidsje down te loaden waarmee het redelijk gaat. De kleinere soorten zijn daarbij wel weer de

moeilijkere. Het gidsje kan je downloaden bij: Soorten op de bovenste balk en klik dan op blaaskopvliegen die in de lijst komt.

Om de blaaskoppen in het veld te vinden moet je zoeken op de planten waar ook de gastheren (is gastvrouwen) komen.

Dit zijn allerlei bloeiende planten. I

ets grotere blaaskopvliegen komen ook voor in de omgeving van Meijel. Dit zijn blaaskopvliegen met een geelzwarte kleur. Hieronder een voorbeeld de Zilveren blaaskop.

Het oranje blaaskaakje, een van de vroegste soorten in het seizoen. Een zeldzame soort die vaak moeilijk tussen de grotere aantallen van de algemene soorten uit te halen is Het oranje blaaskaakje, een van de vroegste soorten in het seizoen. Een zeldzame soort die vaak moeilijk tussen de grotere aantallen van de algemene soorten uit te halen is.

Het zeldzame Heideblaaskaakje

Er is nog maar bar weinig bekend over de gastheerrelatie van de verschillende blaaskaakjes. Het probleem is dat er vaak diverse soorten zandbijtjes rond de bloeiende wilgen te vinden zijn, evenals verschillende soorten blaaskaakjes. Het onderscheid tussen de soorten is in de vlucht niet of nauwelijks te zien. Bovendien is het niet zeker dat als er een botsing heeft plaatsgevonden er ook daadwerkelijk een eitje is afgezet. De bijtjes zouden dan een week of twee à drie in leven gehouden moeten worden om de parasiet uit te kweken. In het veld beïnvloedt de parasiet het gedrag van de bij, tegen de tijd dat de larve van de parasiet vrijwel volgroeid is graaft het bijtje zich in de grond in zodat de parasiet beschermd is. Deze komt pas een jaar later uit haar pop tevoorschijn. Hierdoor zijn geparasiteerde bijtjes dus nauwelijks te vinden in het veld, waardoor ook nog steeds niet duidelijk is welk blaaskaakje nou op welk zandbijtje parasiteert. Kortom, er valt nog een hoop te ontdekken rond de bloeiende wilgen in het vroege voorjaar.

KOMT HIJ OF KOMT HIJ NIET IN DE PEEL, DE KRAANVOGEL

Er zijn al rapporten waarin gekeken is of de Peel geschikt is als broedgebied voor de kraanvogel. Met wat maatregelen o.a. door het gebied opener en rustiger te maken zou dit kunnen lukken.

Er werd toe gedacht aan een termijn van 5 tot 10 jaar. Maar de realiteit bleek in 2015 al anders. In dat jaar

werden een paartje baltende en overblijvende kraanvogel waargenomen in de Deurnese Peel. Het was dus spannend of dit in 2015 al zou lukken. Hierbij bleek een er een probleem te zijn. De kraanvogel is een zeer sterk verstoringgevoelige broedvogel. Slechts een enkele verstoring kan een broedgeval te niet doen. Hier bleek het zich te bijten dat de Deurnese Peel nog vrij toegankelijk is op alle wegen en paden. Er zijn nog geen maatregelen om deze te sluiten en afsluiting is in tegenspraak met de afspraken die gemaakt zijn met de bewoners van de omliggende dorpen. Aangezien de kraanvogel toch een van de kronen is op een natuurgebied in Nederland ligt hier dus nog een serieus spanningsveld, afsluiting van het gebied versus broedgeval kraanvogel.

Ook indien het gebied afgesloten zal worden voor de wandelen blijft het gevaar van de “vogelliefhebber” die een dichtbijplaatje van de kraanvogel wil hebben. Als voorbeeld zou je dan kunnen denken aan de grauwe klauwier die in 2014 gebroed heeft langs de openbare weg op de Vossenbergh bij de Groote Peel.

Deze vogel had zonder het echt te overdrijven gedurende het gehele dag bezoek van fotografen die ieder hun eigen plaatje van zo dicht bij als mogelijk wilden hebben en er vaak maar 3 meter vanaf stonden. Voor de kraanvogel zal dit in veel gevallen niet mogelijk zijn.

HET BOS EN AMMONIAK

Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat ammoniak een belangrijke rol speelt bij de vitaliteitsvermindering van het bos op van nature voedselarme zurig gronden. Ammoniak is een gas dat vervluchtigd uit dierlijke mest. In gebieden waar veel intensieve veehouderij is geconcentreerd, komt veel ammoniak vrij. Of deze in de directe omgeving meer neerslaat dan over grote afstand staat de laatste tijd weer tot discussie. Echter er blijft de constatering dat in gebieden met de intensieve veehouderij de bossen het ergste aangetast zijn. Dit kan echter ook veroorzaakt worden dat de intensieve veehouderij het best ontwikkeld is in de gebieden waar de grond het slechtst is.

Hoe is ammoniak werkzaam?

Ammoniak is op meerder manieren tegelijk op het bos werkzaam. Het gas ammoniak wordt door de plant via de huidmondjes op de bladeren opgenomen. Wanneer er veel ammoniak in de lucht zit en wanneer het daarnaast ook nog koud is ook, wordt de boom als het ware vergiftigd. Deze situatie kan zich voor doen bij het uitrijden van mest tijdens droog vriesweer. De naalden van de naaldbomen, die langs het perceel staan waarop tijdens droog vriesweer drijfmest is uitgereden krijgen een bruin-rode kleur. De naalden sterven vervolgens af.

Ook kan ammoniak een indirecte werking hebben. In de lucht kan ammoniak zich verbinden met zwaveldioxyde tot ammoniumsulfaat of ammoniumsulfiet. Zwaveloxyde is een gas dat vrijkomt bij de verbranding van fossiele brandstoffen zoals steenkool, stookolie en andere olieprodukten. Uit het gas stikstofoxyde ontstaat met ammoniak ammoniumnitraat. Stikstofoxyden komen vrij bij de verbranding bij hoge temperatuur, bijvoorbeeld verbranding van benzine in een auto. In de bodem van een bos worden deze stoffen door bacteriën omgezet in zwavel- en salpeterzuur. Dit heeft grote gevolgen voor de oedsehuishouding. Verschillende stoffen die voor planten van levensbelang zijn zoals calcium, magnesium en kalium, lossen op en spoelen met een neergaande waterstroom uit naar het grondwater.

Door de hoge zuurgraad van de grond lost nu aluminium op. Door de plant wordt nu aluminium opgenomen, maar dit kan de functie van de andere mineralen niet overnemen en aluminium vergiftigt de boom verder. Ook hebben de verzurende stoffen effect op de schimmels die in symbiose leven met de bomen. Deze schimmels (deels van paddenstoelen), die afsterven door de zuren, spelen een belangrijke rol bij de mineralenvoorziening van de boom. De voedselhuishouding wordt door al deze factoren ontregeld. De bomen krijgen hierdoor gebrek aan kalium, calcium en magnesium terwijl ze een overschot aan stikstof hebben. Dit leidt tot bladverlies en aantasting door allerlei schimmels zoals bijvoorbeeld *Sphaeria sapinea*. Met name in onze streken zijn alle aanplanten van Oostenrijkse- en Corsicaanse den aangetast door deze schimmel. Deze schimmel tast normaal alleen het jonge lot aan, omdat een gezonde boom de schimmel isoleert en voorkomt dat de schimmel verder de tak en stam in groeit. Vooral de bomen met een gestoorde mineralenhuishouding worden door deze schimmel aangetast. De ziekte wordt zichtbaar door het sterven van de toppen, sterke harsvorming op takken en stammen (harsen van de boom) en bruin/zwart verkleuring van het hout onder de bast.

Inmiddels zijn er in de landbouw vele maatregelen genomen om de ammoniak-emissie te verminderen. Dit lijkt deels wel effect te hebben. Echter we moeten niet denken dat hiermee het probleem verholpen is. De mineralen die uitgespoeld zijn komen niet terug en ook de verzuring is slecht terug te dringen mede omdat nog steeds uit verkeer, industrie en landbouw een veelheid van stoffen op ons bos neerregent. Dit is omdat deze processen nu over een lange tijd gaan met een lagere depositie in de sommatie een probleem. In Nederland wordt slechts zelden bos of natuur bekalkt met mineralen of steenmeel. Het gebrek aan mineralen betreft niet alleen de dennen, maar ook alle levende dieren in een verzuurde omgeving want alle levende wezens hebben mineralen nodig om te kunnen groeien, van de kleinste beestjes in de grond tot de grotere insecten en vogels, zoogdieren. Denk hierbij aan vogels. Vogels die onvoldoende kalk kunnen opnemen hebben eieren met dunne schalen die vaker kapot gaan bij het broeden. Kortom de hogere depositie uit het verleden en de lagere depositie nu zorgen ervoor dat de "tank" met mineralen in de bodem steeds leger raakt.

VERANDERINGEN IN HAELENS WATER

Al eerder zijn de veranderingen in de waterhuishouding in het Haelens water aan de orde geweest in de Kroenekraan. Nadat de veranderingen in de waterhuishouding van het gebied aangebracht waren, was er weinig méér in het gebied te zien als dat de waterspiegel er een flink stuk omhoog was gekomen en dat het gebied er drassig van is geworden. Om een beeld te krijgen van de werkzaamheden volgt nogmaals een beschrijving van de ingrepen die plaats hebben gevonden in het Haelens Water.

Een gedeelte van het Meijels landbouwgebied werd onder de Noordervaart door en door het Haelens Water heen ontwaterd richting Roggelse Beek. Dit water was voedselrijk en vol met nitraten en fosfaten. Om dit af te voeren moest dit door het Haelens Water stromen en daardoor ontstond v erdroging van het gebied. Om te voorkomen dat dit water door het Haelens Water stroomt, is er bij de Noordervaart een pompbassin aangelegd van waaruit het landbouwwater rechtstreeks in de Noordervaart gepompt kan worden.

Omdat de afwatering van het landbouwgebied aan de Meijelse zijde van het kanaal op deze wijze gegarandeerd is, wordt men voor het beheer van het waterpeil in het Haelens Water vrijwel onafhankelijk van de omgeving en kan het water in het gebied gestuwd worden. Hiervoor is er in de beek die door het gebied stroomt een sluisje gebouwd en is het water circa 80 cm gestuwd.

Om het peil in het Haelens water continu hoog te houden werd met minder voedselrijk water uit de Noordervaart (maaswater) het peil in de sloot op een constant niveau gehouden.

Op deze wijze word het Haelens water gedurende het gehele jaar tot aan het maaiveld nat gehouden. Dit is inmiddels gestopt. Er wordt geen maaswater meer aangevoerd in het gebied. Door de aanvoer van maaswater werd getracht het regenwater dat er in het gebied valt langzamer af te voeren en zou er in de ruime omgeving vernatting moeten ontstaan met relatief voedselarm regenwater.

Het verrijkte maaswater bracht een enorm plantengroei op gang door de beschikbare mineralen die eigenlijk niet in het gebied thuishoorde. Dit is waarschijnlijk de reden dat de wateraanvoer gestopt is en er gekozen is voor meer verdroging dan meer verrijking. Op plaatsen zorgt dit dat er een vegetatie is ontstaan die op de peel lijkt en op ander plaatsen is er een rietmoeras ontstaan. Door de hoge grondwaterspiegel waren veel bomen die niet tegen voortdurend natte voeten kunnen gestorven of verdwenen. Zo zijn er in het gebied enkele percelen vinden waarop een bijna volledig afgestorven bos staat (stond). Inmiddels is er in het veld ten zuiden van het Haelens Water nog het enige veranderd. De landbouwgrond is er omgezet in een ven waardoor de grondwaterspiegel daar er zo'n 80 cm is gestegen. Dit heeft ook zijn uitwerking weer in het Haelens Water die naar dat gebied afwatert. De veranderingen gaan nu weer in een snel tempo door. Het begint al zichtbaar te worden aan de Noordervaart. Langs de Noordervaart ligt een eikenbos dat het langzaam moeilijker lijkt te krijgen en daardoor een minder dicht bladerdek ontwikkeld. Dit is momenteel steeds beter te zien. Ondanks de ondergroei die in het bos staat, kan je toch zien dat er meer licht op de bosbodem komt. Als het zo nat blijft als het er momenteel is, zal binnen enige jaren er een broekbos ontstaan.

De planten die er komen te staan kunnen profiteren hierbij van de mineraalrijke kwel vanuit de Noordervaart en hebben daarom niet te lijden van de verzuring die altijd plaatsvindt wanneer een gebied alleen nog maar regenwater gevoed wordt.

Achter een strook waar de bomen nog net droge voeten kunnen houden begint het gebied waar het waterpeil gedurende de winter aan het oppervlak staat. Het eiken-berkenbos dat er stond is inmiddels geheel afgestorven en heeft er plaats gemaakt voor een heus rietmoeras met riet en lisdodde dat verschillende hectaren groot is. Het landschapstype dat er zich ontwikkeld lijkt op de eerste beginselen van een laagveen waar op termijn veenmos kan gaan groeien tussen het riet. De vraag is of het waterpeil al constant genoeg is nadat de watertoevoer vanuit de Noordervaart gestopt is. Met de huidige voedselrijkdom, het maaswater heeft zijn sporen achtergelaten, zal de omvorming naar een voedselarm type nog wel enige tijd duren en dit geeft kansen voor vogels die van een rietmoeras houden. Er lijkt plaats voor karekieten, rietgorzen, bosrietzangers, roerdompen en nog vele andere vogels die in een rietmoeras willen leven zoals de buidelmees. Het gebied lijkt ook langzaam weer geschikt te worden als broedgebied voor kiekendieven. De vraag hierbij is natuurlijk of de omgeving genoeg voedsel heeft te bieden. Op een aantal percelen waarop vroeger een sparrenbos stond, heeft zich een elzenbroek ontwikkeld. Op de rabatten zijn de jonge elzen al overal te zien. De beschikbaarheid van voedsel lijkt niet zo hoog, want de hoogte-groei is beperkt.

De beek die door het gebied stroomde is in een snel tempo verland door de plantengroei door het verrijkt water. Nu er geen verrijkt water meer wordt aangevoerd, zal het aanwezige plantenmateriaal gaan rotten en er zal weer meer open water verschijnen.

De werkzaamheden in het beekdal waar het grondwater uit het Haelens Water naar toe stroomt, zijn nog te kort geleden om zichtbaar te laten zijn, wat het zomerpeil zal worden van het gebiedseigen water.

Kortom het gebied is na vijftien jaar activiteiten nog steeds aan het veranderen en er ontstaan verschillende vegetatie- en bostypen die in onze omgeving nauwelijks nog te vinden zijn. Dit door de omleiding van een beekje, de bouw van een klein stuwte en de aanpassingen in het beekdal waar de grondwater uit het Haelens water naar toe stroomt. De veranderingen in het biotoop staan eigenlijk nog maar aan het begin en er volgt nog een heel proces van op elkaar volgende vegetaties, dat uiteindelijk zal uitmonden in een hoogveen dat het voor de ontginning ook was. Iedere vegetatie krijgt nog zijn specifieke bewoners. In eerste instantie lijkt het interessant te worden op vogelgebied. Het zal echter moeilijk zijn om hiervan iets mee te krijgen omdat het gebied niet of nauwelijks toegankelijk is door de vernatting en de afwezigheid van wegen. Alleen vanuit de provinciale weg is het gebied nog enigszins toegankelijk en zijn de veranderingsprocessen toch redelijk goed te volgen.

EEN APARTE WINTERVERSCIJNING

Elk najaar weer opnieuw kijken in de Groote Peel of hij er weer is. Het is een moeilijk te vinden vogel, maar wanneer je zijn gedrag kent, zal je hem wat sneller vinden. Vooral weer de topjes van de vliegennetten afzoeken of de opstaande dode takken op de minder begroeide plaatsen. Het is letten op een witachtige vogel met een zwarte vleugelstreep en een zwarte oogstreep, die een merkwaardig wipgedrag vertoont.

Soms zie je hem met een snelle beweging naar beneden op de grond zien duiken. Dan heeft hij weer een stukje prooi in het oog gehad. Na een gelukke of een vergeefse poging keert deze vogel weer vaak terug op de zelfde plaats van waar hij zijn jacht is gestart. De vogel leeft van kleine knaagdieren die met zijn kleine haaksnavel verscheurd kan worden. Wanneer er echt een overschot is aan muizen, zal deze vogel een voorraad aanleggen van muizen. Het is wel bekend dat de muizen die over zijn op doorns van struiken en bomen worden geprikt. Wanneer er geen bomen of struiken met doornen aanwezig zijn, wordt het teveel aan gevangen muizen in een vork van een tak gelegd.

De vogel waarover we het hebben is de Klapekster.

De overwinteraars in onze streken zijn afkomstig uit Zweden en zijn de laatste jaren steeds vaker als wintergast in Nederland te vinden. De vogel is in de winter te vinden in de hoogveenrestanten, heidevelden en kleinschalige open landschappen. Wanneer een vogel eenmaal een geschikte plek in Nederland heeft gevonden blijft deze vogel deze de daarop volgende jaren steeds weer op te zoeken. Wanneer er ook hier een strenge winter komt zoekt de vogel een nieuwe overwinteringsplaats verder naar het zuiden.

PROGRAMMA 2016

I.V.N. MEIJEL

De "KROENEKRAAN"

Vertrekpunt alle wandelingen: **Truijenhof, Tomveld 2**

DATUM	TIJD	GEBIED
EXCURSIES		
17-April	08.30 uur	Bunderbos Voorjaarsflora
22-Mei	08.30 uur	Waterbloem Landschap, flora en fauna
19-Juni	08.30 uur	Marisberg Struinp pad oost
17-Juli	08-30 uur	Deurnese Peel Landschapsontwikkeling
21-Aug.	08.30 uur	Strabrechtse Heide Heide, fora en fauna
18-Sept.	08.30 uur	Moost Landschapsontwikkeling
EXCURSIES OP MAANDAGAVOND		
16-Mei	19.30 uur	Vlakbroek Koningslust
20-Juni	19.30 uur	Keelven Someren
18-Juli	19.30 uur	Banen Nederweert-Eind
15-Aug.	19.30 uur	De Berken Ommel

<http://ivnmeijel.mooilimbursdorpspleinen.nl/>

Niet ingeplande maandagavonden

Verenigingsavond met een variabele invulling met natuurvaria.

SAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter	Dhr. G. Hendriks Kennedylaan 9 5768 VL Meijel Tel. 077-4662028
Secretaris	Dhr. J. Slaats Astenseweg 6 5768 PD Meijel Tel. 077-4661249
Penningmeester	Dhr. J. Schaareman van der Steenstraat 8 5768 AK Meijel Tel. 077-4662371
Leden	Dhr. W. Sebastiaan Dopheide 25 5768 GC Meijel Tel. 077-4663042
	Dhr. W. Verdonshot Langstraat 9 5768 PP Meijel Tel. 077-4663262
	Dhr. F. Hodzelmans Molenstraat 49 5768 EB Meijel

**Bankrekening Rabo Bank Meijel NL94 RABO 0133 4349 58
IVN Meijel**

Contributie per jaar € 18,00
Elk volgend gezinslid € 4,50